

Oranje, visitekaartje voor Nederlandse scheepsbouw

Tachtig jaar geleden werd er in Amsterdam een schip gebouwd waar de hele stad voor uitliep. Koningin Wilhelmina doopte in 1938 in het bijzijn van twintigduizend toeschouwers het motorschip: Oranje. Het was het allersnelste passagiersschip ter wereld en daarmee een visitekaartje voor de Nederlandse scheepsbouw. Het Scheepvaartmuseum vertelt u in de tentoonstelling 'ms Oranje | Koers gewijzigd' alles over dit schip, inclusief de verschillende functies die het door de jaren heen heeft gehad en portretten van de mensen die aan boord zaten. Ook worden schaalmodellen van het schip getoond.

Binnen drie weken naar de Oost

In april 1937 werd er opdracht gegeven tot de bouw van een nieuw schip bij de Nederlandse Scheepsbouw Maatschappij. Het schip moest groot zijn, krachtige motoren hebben en vooral heel snel zijn.

Het werd gebouwd als passagiersschip op de lijndienst naar Nederlands-Indië. De reizen naar de voormalige kolonie duurden gemiddeld vier weken en de Oranje zou dit binnen drie weken kunnen. Dit had een groot voordeel voor de Stoomvaart Maatschappij Nederland: op deze manier konden er met minder schepen meer mensen worden vervoerd.

Van stoom naar diesel

In plaats van de gangbare stoommachine werd de Oranje voorzien van drie zeer krachtige dieselmotoren die het schip 21 mijl per uur, oftewel bijna veertig km per uur konden laten lopen. Het schip moest plek hebben voor zevenhonderd passagiers en het moest door het Suezkanaal kunnen varen, wat de nodige restricties met zich meebracht qua tonnage.

Een zware klus voor scheepsbouwkundig ingenieur en ontwerper van de Oranje jr. Huibert Nicolaas Prins (1888-1939). Ondanks de uitmuntende technische specificaties kreeg het schip al snel kritiek: de vaareigenschappen lieten te wensen over. Opvarenden vertelden dat zij hun bord eten met hun ene hand moesten vasthouden en met de andere hand hun diner naar binnen moesten lepelen om te voorkomen dat de borden over de tafel gleden. Qua inrichting kon geen concurrent tippen aan dit schip met allure. Overal was aan gedacht: prachtige salons, een bioscoop een zwembad op het dek, een kunstige inrichting en een stralend interieur. Verblijven op de Oranje had een feestje kunnen zijn, als de wereldpolitiek geen roet in het eten zou hebben gegooid...

Afhankelijk van het wereldtoneel

Nog voordat het schip werd gedoopt op 8 september 1938, was Duitsland buurland Polen binnengevallen en stond Europa aan de vooravond van een wereldoorlog. Vijf dagen voor de tewaterlating verklaarden Groot-Brittannië en Frankrijk de oorlog aan Duitsland. Om die reden maakte de Oranje welgeteld maar één reis naar Nederlands-Indië voordat werd besloten het schip als passagiersschip uit de vaart te halen. Het gevaar voor mijnen of torpedo's op de Noordzee was te groot. Vanaf 1941 werd de Oranje ingezet als onafhankelijk hospitaalschip voor de Australische regering.

Na een intensieve verbouwing en een witte lik verf was de het schip klaar voor zijn nieuwe rol. Duizenden militairen werden op de Oranje verpleegd en vanaf het front teruggevaren naar hun thuisland. Het schip voer heen en weer tussen onder andere Afrika, het Midden-Oosten, Australië en Nieuw-Zeeland.

Wederom koers gewijzigd

Met het einde van de oorlog in zicht, wilden – of moesten – veel mensen uit Nederlands-Indië naar Nederland. Het schip wijzigde wederom zijn koers: het werd ingezet als repatriëringschip tussen Jakarta en – in eerste instantie Southampton – en IJmuiden. In december 1945 stapten 1.250 repatrianten aan boord van de Oranje. Aankomen in Nederland, was niet voor iedereen thuiskomen. Na de Tweede Wereldoorlog volgde de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd, waarna nog meer Nederlandse Indiërs uit veiligheidsoverwegingen naar Nederland kwamen. Voor hen was Nederland geen thuis, maar een compleet nieuw land waar de bevolking niet standaard met open armen

Oranje, visitekaartje voor Nederlandse scheepsbouw

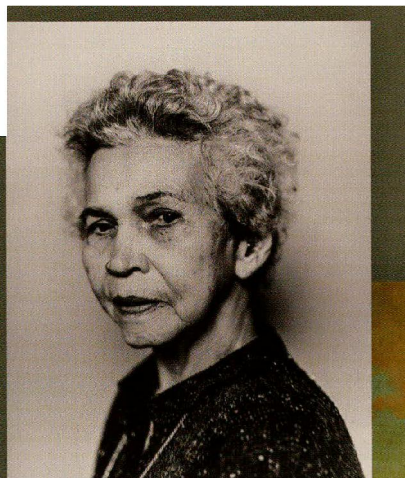
Tachtig jaar geleden werd er in Amsterdam een schip gebouwd waar de hele stad voor uitliep. Koningin Wilhelmina doopte in 1938 in het bijzijn van twintigduizend toeschouwers het motorschip: Oranje. Het was het allersnelste passagiersschip ter wereld en daarmee een visitekaartje voor de Nederlandse scheepsbouw. Het Scheepvaartmuseum vertelt u in de tentoonstelling 'ms Oranje | Koers gewijzigd' alles over dit schip, inclusief de verschillende functies die het door de jaren heen heeft gehad en portretten van de mensen die aan boord zaten. Ook worden schaalmodellen van het schip getoond.

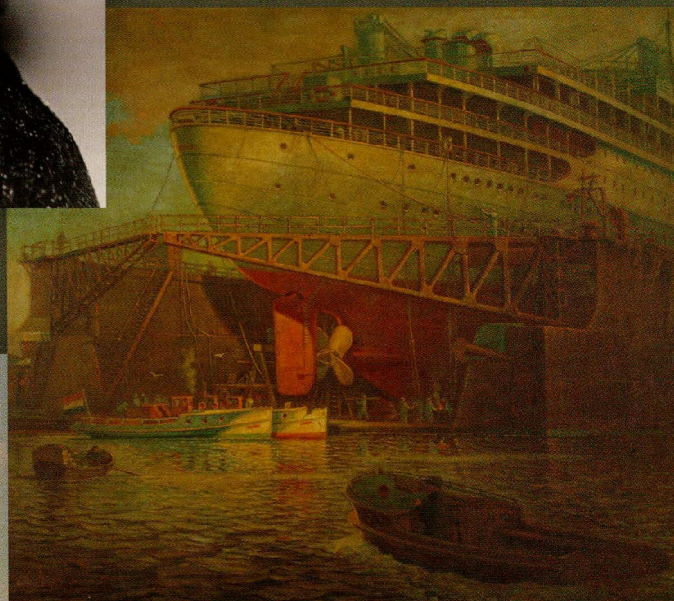
ms Oranje

COLUMN | **MICHAEL HUIJSER**

FOTO'S: HET SCHEEPVAARTMUSEUM

“DE SNELSTE OOIIT”

op hen stond te wachten. De verhalen van deze opvarenden zijn zo verschillend, als dag en nacht. Een ding hebben ze echter allemaal gemeen: de tijd op de Oranje is hen allemaal bijgebleven.

In Het Scheepvaartmuseum vertellen we verhalen over de zee, schepen en ons land, maar mensen spelen altijd

de hoofdrol. De persoonlijke verhalen van opvarenden van de Oranje hebben daarom een prominente plek in de tentoonstelling.

Ik nodig u van harte uit om tot september 2019 een bezoek te brengen aan de tentoonstelling: [ms Oranje | Koers gewijzigd.](#) <